

Demokratyczny sukces Somalilandu

Klaudia Badzyńska

01.10.2021

Artykuł w skrócie:

- Opozycja w Somalilandzie odniosła niespodziewane zwycięstwo w wyborach parlamentarnych i samorządowych 31 maja 2021 roku;
- pomimo wieloletnich opóźnień, głosowanie przebiegło niemalże bez zarzutów i stanowiło kamień milowy na drodze Somalilandu do dalszej demokratyzacji;
- elity polityczne Somalilandu mogą wykorzystać obecną sytuację i działać na rzecz wsparcia większej integracji niedostatecznie reprezentowanych społeczności oraz wzmocnienia swojej pozycji na arenie międzynarodowej.

Geneza Somalilandu

Republika Somalilandu uzyskała niepodległość na mocy proklamacji królowej Elżbiety II w dniu 26 czerwca 1960 roku¹. Status państwa szybko zmienił się jednak ze względu na jego zjednoczenie z Somalią. Finalnym celem unii miało być utworzenie Wielkiej Republiki Somalii, której zaczątki sięgają początków XX wieku. Ideą tej koncepcji było zjednoczenie wszystkich państw somalijskojęzycznych, obejmujących regiony, w których żyją lub byli historycznie okupowani etniczni Somalijczycy. Na obszar ten składał się: Somaliland, Somalia i Dżibuti, a także Północno-Wschodnia prowincja Kenii oraz Etiopia. Projekt nie doczekał się jednak urzeczywistnienia, zważywszy na Dżibuti, które uniezależniło się od Francji i postanowiło nie przyłączać się do reszty państw.

Somaliland ogłosił swoją niezależność od Republiki Somalii w 1991 roku, po wieloletniej rebelii prowadzonej głównie przez członków dominującego klanu – Isaaq – przeciwko somalijskiemu dyktatorowi, Mohamadowi Siadowi Barre'owi. Wówczas doszło do powstania Somalijskiego Ruchu Narodowego (som. *Dhaqdhaqaaqa Wadaniga Soomaaliyeed*), który przyczynił się do zapoczątkowania somalijskiej wojny domowej. Od tego czasu następował stopniowy rozpad kraju. Dziś Somalia uznawana jest za tzw. państwo upadłe, gdyż władza centralna wciąż nie posiada pełnej kontroli nad terytorium państwa, a jej wpływy są znikome. Na tle Republiki Federalnej Somalii, która spędziła prawie 30 lat na walce z licznymi powstaniem, Somaliland zdaje się pozostawać niedotknięty zewnętrznymi zagrożeniami. Obecnie posiada własną administrację cywilną, siły zbrojne, a także walutę.

---

¹ Gov Somaliland, *International Relationship*, <https://www.govsomaliland.org/article/international-relationship>, dostęp: 30.08.2021.

Chociaż żaden kraj nie uznaje jego niepodległości, partnerzy międzynarodowi zachęcają do rozwoju demokratycznych instytucji na jego terenach.

W 2001 roku Somaliland przeprowadził referendum konstytucyjne. Dotyczyło ono projektu konstytucji, który potwierdzał niezależność kraju od Somalii. Aż 99,9% uprawnionych do głosowania wzięło udział w referendum, a 97,1% z nich opowiedziało się za niepodległością². Ratyfikacja ustawy zasadniczej potwierdziła suwerenność Somalilandu, wzmacniając władzę wykonawczą oraz zatwierdzając powszechne wybory umożliwiające udział w nich wielu partiom, co przyczyniło się do rozwoju demokracji³. Ponadto na jego terytorium trzykrotnie miały miejsce wybory prezydenckie (2003, 2010, 2017), dwukrotnie wybory samorządowe (2002, 2012) oraz parlamentarne (2005, 2021).

Źródło: The Economist, *Somaliland, an unrecognised state, is winning friends abroad*,
<https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2021/05/06/somaliland-an-unrecognised-state-is-winning-friends-abroad>, dostęp 30.08.2021.

² African elections database,

https://africanelections.tripod.com/somaliland.html#2001_Constitutional_Referendum, dostęp: 02.09.2021.

³ Political Handbook of the World 2012,

https://books.google.pl/books?id=d33MfEFXvW8C&pg=PA1309&lpg=PA1309&dq=kulmiye+party+2002&redir_esc=y#v=onepage&q=executive%20branch&f=false, dostęp: 02.09.2021.

Droga do demokracji

Zgodnie z raportem *Freedom House* z 2021 roku, Somaliland jest oceniany jako „częściowo wolny”, co stanowi wyjątek w regionie Rogu Afryki. Według rankingu badającego prawa polityczne oraz wolności obywatelskie, Somaliland uzyskał 42 punkty na 100, co wyraźnie kontrastuje z punktacją, jaką otrzymała sama Somalia – 7 punktów na 100⁴. Jedynie 7 z 49 krajów w Afryce Subsaharyjskiej znajduje się obecnie w kategorii „wolne”, co stanowi najniższą liczbę od 1991 roku⁵.

Somaliland jest także doskonałym przykładem ukazującym, że kraj nie musi być bogaty, aby być demokratyczny. Pomimo niewielkiego budżetu krajowego wynoszącego zaledwie 250 milionów dolarów na 3,5 miliona mieszkańców, niesprzyjającego klimatu i geopolitycznej lokalizacji, Somaliland może wskazywać drogę dla znacznie bardziej rozwiniętych krajów⁶. **Choć dążenie do uznania jego państwowości pozostaje w dużej mierze niezrealizowane, cieszy się on stabilnością polityczną i demokratycznymi rządami, co odróżnia go od sąsiednich krajów.**

W 2002 roku Somaliland dokonał przejścia z systemu opartego na klanach do wielopartyjnej demokracji, po referendum mającym miejsce w 2001 roku. Członkowie 82-osobowej Izby Reprezentantów, są wybierani bezpośrednio na pięcioletnią kadencję, podczas gdy członkowie 82-osobowej izby wyższej – Guurti – stanowią starszyznę klanów wybieraną pośrednio na sześcioletnią kadencję. Ostatnie wybory do izby niższej odbyły się w 2005 roku, a kolejne, które miały mieć miejsce w 2010 roku, były wielokrotnie przekładane⁷. W podobny sposób opóźniono wybory do rad lokalnych, które przeprowadzono ostatnio w 2012 roku. Członkowie Guurti zostali wybrani na pierwszą kadencję w 1993 roku, ale z powodu braku jasności prawnej co do wyboru ich zastępców, ich mandaty były wielokrotnie przedłużane⁸.

---

⁴ Freedom House, *Global Freedom Status*, <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2021>, dostęp: 30.08.2021.

⁵ Ibidem.

⁶ Royal United Services Institute, *Somaliland: The Power of Democracy*, <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/somaliland-power-democracy/>, dostęp: 02.09.2021.

⁷ Freedom House, *Freedom in the world 2021*, <https://freedomhouse.org/country/somaliland/freedom-world/2021>, dostęp: 30.08.2021.

⁸ Freedom House, *Freedom in the world 2021*, <https://freedomhouse.org/country/somaliland/freedom-world/2021>, dostęp: 30.08.2021.

Wybory parlamentarne z 2021 roku

31 maja 2021 roku, niemal 30 lat od odzyskania niepodległości, mimo pandemii COVID-19, stosunkowo bezproblemowo odbyły się wybory parlamentarne oraz samorządowe. Państwowa Komisja Wyborcza zarejestrowała około 1,3 milionów wyborców⁹, a w całym kraju utworzono 2709 lokali wyborczych¹⁰.

Majowe wybory w Somalilandzie przyniosły niespodziewaną stratę dla rządzącej dotychczas Partii Jedności i Rozwoju (som. *Kulmiye*), która szybko jednak zaakceptowała wyniki. Choć głosowanie było niewątpliwym sukcesem, nie zabrakło znaczących rozczarowań. Podczas kampanii wyborczej siły bezpieczeństwa nękały i zatrzymywały niektórych kandydatów opozycji. Wybory unaocznily również ciągłą nieobecność kobiet w polityce wysokiego szczebla w Somalilandzie.

Spór między trzema oficjalnymi partiami politycznymi dodatkowo opóźnił proces wyborczy. Nieporozumienie wynikało z sukcesu rządzącej partii *Kulmiye* podczas wyborów prezydenckich z 2017 roku, w których opozycyjna Somalilandzka Partia Narodowa (som. *Waddani*) skarżyła się na systematyczne nieprawidłowości, wyrażając brak zaufania do Narodowej Komisji Wyborczej oraz odmawiając współpracy z tym organem w przyszłych wyborach¹¹. Wysiłki mediacyjne prowadzone przez starszyznę klanów i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, a także aktywna dyplomacja Unii Europejskiej, pomogły skłonić *Waddani* do uznania wyborów. Ostatecznie partie rozwiązały nierozstrzygnięte kwestie w sierpniu 2020 roku, a Somalilandzka Partia Narodowa odrzuciła wcześniejsze żądanie, aby niektórzy komisarze z Narodowej Komisji Wyborczej ustąpili.

Podczas trwania procesu wyborczego, największe obawy wzbudziły działania policji, która po rozpoczęciu kampanii zatrzymała kilkunastu kandydatów zarówno z partii *Waddani*, jak i z innego opozycyjnego ugrupowania, Partii Sprawiedliwości i Opieki Społecznej (som. *Ururka Caddaalada iyo Daryeelka*, UCID), oskarżając niektórych z nich o utrzymywanie kontaktów z politykami w Somalii, co jest aktem zdrady w świetle prawa Somalilandu¹².

⁹ Heinrich Böll Stiftung, *Unrecognized Vote: Somaliland's Democratic Journey*, <https://ke.boell.org/en/2021/05/05/unrecognized-vote-somalilands-democratic-journey>, dostęp: 30.08.2021.

¹⁰ School of Liberal Arts, Department Of Political Science, *Observing the Unrecognized Republic of Somaliland's 2021 Election*, <https://liberalarts.iupui.edu/departments/polisci/observing-the-unrecognized-republic-of-somalilands-2021-election/>, dostęp: 30.08.2021.

¹¹ The Conversation, *Somaliland after the elections: old traps, new challenges*, <https://theconversation.com/somaliland-after-the-elections-old-traps-new-challenges-87871>, dostęp: 02.09.2021.

¹² Somaliland Law, *Penal Code*, http://www.somalilandlauw.com/Penal_Code_English.pdf, dostęp: 02.09.2021.

Przetrzymując opozycjonistów, policja naruszyła przepisy prawne zakazujące aresztowania kandydatów podczas kampanii. Naciski ze strony społeczeństwa obywatelskiego, Komisji Wyborczej i Sądu Najwyższego przekonały jednak władze do zaprzestania tej praktyki, co skutkowało wypuszczeniem zatrzymanych jeszcze przed wyborami.

Dzień wyborów, pomimo wcześniejszych drobnych zakłóceń, przebiegł bez większych problemów. Nie doszło do poważnych incydentów związanych z bezpieczeństwem, a międzynarodowi obserwatorzy zgłosili stosunkowo niewiele nieprawidłowości. **Partia Waddani** zdobyła 31 miejsc w Izbie Reprezentantów, w porównaniu do 30 miejsc rządzącego dotychczas ugrupowania – *Kulmiye*¹³. UCID zapewnił sobie kolejne 21 miejsc, przystępując do sojuszu z *Waddani*, co umożliwiło opozycji uzyskanie większości w Izbie¹⁴. W głosowaniach rad lokalnych *Kulmiye* zdobyło najwięcej mandatów, aż 93 z 220, ale *Waddani* i UCID łącząc swoje siły zapewniły sobie 127 miejsc¹⁵.

Zaskakujące wyniki

Po ogłoszeniu przez komisję wyborczą wyników z ostatnich wyborów partia *Kulmiye* szybko zaakceptowała swoją porażkę, a szereg międzynarodowych aktorów, w tym m.in. Unia Europejska¹⁶, pochwaliło ten proces, przedstawiając go jako demonstrację zaangażowania narodu Somalilandu w partycypację polityczną i demokratyzację. Powszechna akceptacja głosowania, była tym bardziej istotna ze względu na Narodową Komisję Wyborczą, która w 2017 roku została zmuszona do obrony swojej bezstronności w obliczu skarg opozycji.

Podczas gdy większość wyników wyborów odzwierciedla tradycyjną lojalność ludzi wobec klanów, która służy jako główna zasada organizacyjna polityki Somalilandu, niektórzy wyborcy zdawali się odrzucać system oparty na klanach. Do parlamentu po raz pierwszy wybrano członka mniejszościowego klanu Gabooye – Barkhada Jama Hersi z partii *Waddani*¹⁷,

---

¹³ Somaliland Election Monitoring Office, *Analyzing the Somaliland's combined election results*, <https://somalilandelection.com/news/analysing-the-election-results/>, dostęp: 03.09.2021.

¹⁴ Somaliland Election Monitoring Office, *Analyzing the Somaliland's combined election results*, <https://somalilandelection.com/news/analysing-the-election-results/>, dostęp: 03.09.2021.

¹⁵ Somaliland Election Monitoring Office, *Analyzing the Somaliland's combined election results*, <https://somalilandelection.com/news/analysing-the-election-results/>, dostęp: 03.09.2021.

¹⁶ European Union External Action, *Somaliland election: statement by international partners*, https://eeas.europa.eu/delegations/somalia/35955/somaliland-election-statement-international-partners_en, dostęp: 13.09.2021.

¹⁷ All Africa, *Somalia: Building On Somaliland's Successful Elections*, <https://allafrica.com/stories/202108130300.html>, dostęp: 02.09.2021.

co może wskazywać na rosnące rozczarowanie polityką klanową, przynajmniej wśród niewielkiej części elektoratu.

Niska reprezentatywność

Chociaż wybory przebiegły niemalże bez zarzutów, wyniki nie były tak reprezentatywne dla elektoratu, jak można było się spodziewać. Rozczarującym rezultatem było wykluczenie kobiet z parlamentu. Wynik był tylko nieznacznie bardziej inkluzywny w wyborach do rad lokalnych, do których miejsce uzyskały trzy kandydatki¹⁸. Pomimo braku widocznych rezultatów, przed wyborami wszystkie trzy partie polityczne uzgodniły, że każda z nich przedstawi co najmniej sześć kandydatek do parlamentu (po jednej z każdego regionu)¹⁹. W praktyce jednak ani partii *Kulmiye*, ani *Waddani* nie udało się osiągnąć tego wyniku, a kroki podjęte w celu wzmocnienia politycznej reprezentacji kobiet okazały się niewystarczające.

Reprezentacja niektórych klanów ucierpiała również w wyniku niskiej frekwencji na wschodnich obszarach Somalilandu. Są one zamieszkane głównie przez podklany Dhulbahante i Warsengeli z klanu Darod, co łączy się z długotrwałą rywalizacją terytorialną między Somalilandem a Puntlandem²⁰. Konflikt koncentruje się na wzajemnych roszczeniach do regionów Sool i Sanaag, znajdujących się w północnej Somalii²¹.

Podsumowanie

Przywódcy Somalilandu powinni podwoić wysiłki, aby włączyć niedostatecznie reprezentowane społeczności do organów zarządzających i pracować nad rozwiązaniem problemu niezadowolenia w regionach wschodnich.

---

¹⁸ Institute of Public Policy, *A vote for change: Somaliland's Two Decades Old Electoral Democracy*, <https://apd-ipp.com/apd-somaliland/wp-content/uploads/2021/05/Somaliland-2021-Special-Pre-Election-Report-FINAL-UPDATED-3.pdf>, dostęp: 02.09.2021.

¹⁹ Institute of Public Policy, *A vote for change: Somaliland's Two Decades Old Electoral Democracy*, <https://apd-ipp.com/apd-somaliland/wp-content/uploads/2021/05/Somaliland-2021-Special-Pre-Election-Report-FINAL-UPDATED-3.pdf>, dostęp: 02.09.2021.

²⁰ Autonomiczny region w północno-wschodniej Somalii.

²¹ The East African, *The East African News East Africa Somaliland and Puntland border dispute rages on*, <https://www.theeastafrican.co.ke/tea/news/east-africa/somaliland-and-puntland-border-dispute-rages-on-1396792>, dostęp: 30.08.2021.

Spoglądając na przyszłe wybory, w tym na wyścig prezydencki w 2022 roku, władze powinny rozważyć działania mające na celu zwiększenie udziału niedostatecznie reprezentowanych społeczności w rządzie i odrzucenie taktyki silnej ręki wobec opozycji. Aby zmniejszyć tarcia i opóźnienia, rząd powinien współpracować z opozycją w celu wypracowania konsensusowych zasad zarządzania nadchodzącymi wyborami. Podsumowując, udane wybory 31 maja były ważnym krokiem w wysiłkach Somalilandu na rzecz budowania państwa i pogłębienia procesu demokratyzacji.

Wnioski

Ostatecznie sukces majowego głosowania był wynikiem budowania porozumienia wśród elit, a zwłaszcza politycznego zaangażowania trzech partii Somalilandu. Osiągnięcie tych celów, pomimo perturbacji podczas wyborów prezydenckich w 2017 roku, ostatecznie doprowadziło do konsensusu. W ten sam sposób rząd Somalilandu powinien konsultować się ze wszystkimi stronami w celu ustalenia wzajemnie akceptowalnych reguł dla nadchodzących głosowań, aby uniknąć opóźnień lub sporów w ostatniej chwili. Władze powinny również wytrwale współpracować z nowym parlamentem w celu wypracowania szerszego porozumienia w sprawie przeprowadzania wyborów, biorąc pod uwagę kluczową rolę instytucji w tworzeniu przepisów regulujących ich przeprowadzanie.

Somaliland słusznie zdobył uznanie za przeprowadzenie pokojowych wyborów parlamentarnych i samorządowych, które doprowadziły do bezspornego zwycięstwa opozycji zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Wyniki stanowią pozytywną wiadomość na tle niestabilności mających miejsce w regionie Rogu Afryki. **Elity polityczne Somalilandu powinny wykorzystać obecną sytuację i działać na rzecz wsparcia większej integracji niedostatecznie reprezentowanych społeczności, co może być kluczem do zachowania i wzmocnienia rosnących osiągnięć Somalilandu w zakresie organizacji pokojowych oraz demokratycznych wyborów.**

Bibliografia:

Addis Standard, *In Depth Analysis: On the actors, the electoral promises and dynamics of Somaliland's fledgling democratic experiment*, <https://addisstandard.com/in-depth-analysis-on-the-actors-the-electoral-promises-and-dynamics-of-somalilands-fledgling-democratic-experiment/amp/>

AP News, *Somaliland vote highlights peace in breakaway Somali region*, <https://apnews.com/article/africa-government-and-politics-4a90b5f9f0596eca9df4cbac035ca5a8>

Council on Foreign Relations, *Recognizing Somaliland's Democratic Success*, <https://www.google.com/amp/s/www.cfr.org/blog/recognizing-somalilands-democratic-success%3famp>

Crisis Group, *Building on Somaliland's Successful Elections*, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somaliland/b174-building-somalilands-successful-elections>

Europe Elects, *Somaliland Parliamentary Elections: Peace and Democracy*, <https://europeelects.eu/2021/05/31/somaliland-parliamentary-elections-peace-and-democracy/>

Foreign Policy, *Somaliland's Strategic Case for Independence*, <https://foreignpolicy.com/2021/07/07/somaliland-independence-somalia-crisis-africa/>

Governance and Social Development Resource Centre, *Somalia and Somaliland: Strategies for Dialogue and Consensus on Governance and Democratic Transition*, <https://gsdrc.org/document-library/somalia-and-somaliland-strategies-for-dialogue-and-consensus-on-governance-and-democratic-transition/>

On Policy, *Is Somaliland the Symbol of Democracy in the Horn of Africa?*, <https://www.google.com/amp/s/onpolicy.org/is-somaliland-the-symbol-of-democracy-in-the-horn-of-africa/%3famp>

RUSI, *Somaliland: The Power of Democracy*, <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/somaliland-power-democracy>

The Elephant, *Somaliland: Eastern Africa's Strongest Democracy*,

<https://www.theelephant.info/videos/2021/06/17/somaliland-eastern-africas-strongest-democracy/>

O AUTORCE

Klaudia Badzyńska. Studentka stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania badawcze to bezpieczeństwo międzynarodowe, konflikty zbrojne obejmujące obszar Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, ze szczególnym uwzględnieniem konfliktów na tle etnicznym.

Sfinansowano przez Narodowy
Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich na lata
2018 – 2030

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.